

สารบัญ

บทที่ 1 หลักการเบื้องต้นของกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล	1
1.1 ความสัมพันธ์ของกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลกับกฎหมายภายใน	3
1.1.1 กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลเป็นกฎหมายภายใน	3
1.1.2 กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ	3
1.2 ความสัมพันธ์ของกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลกับกฎหมายเอกชนและกฎหมายมหาชน	4
1.2.1 กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลเป็นกฎหมายเอกชน	4
1.2.2 กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลเป็นกฎหมายมหาชน	4
1.3 ความสัมพันธ์ของบุคคลกับกฎหมายระหว่างประเทศ	5
1.3.1 บุคคลธรรมดาในมุมมองของกฎหมายระหว่างประเทศ	5
1.3.2 นิติบุคคลในมุมมองของกฎหมายระหว่างประเทศ	6
1.4 ที่มาของกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล	7
1.4.1 บ่อเกิดในประเทศ	7
1.4.1.1 บทกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร	7
1.4.1.2 จารีตประเพณี	8
1.4.1.3 คำพิพากษาของศาล	8
1.4.2 บ่อเกิดระหว่างประเทศ	10
1.4.2.1 สนธิสัญญาระหว่างประเทศ	11
1.4.2.2 จารีตประเพณีระหว่างประเทศ	11
1.4.2.3 คำพิพากษาของศาลระหว่างประเทศ	12
1.5 ขอบเขตของกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล	13
 บทที่ 2 หลักการเบื้องต้นของกฎหมายสัญญา	 16
2.1 ความหมายของสัญญา	16
2.2 ลักษณะสำคัญของสัญญา	17
2.3 องค์ประกอบของสัญญา	19
2.4 ประโยชน์ของการมีสัญญาของบุคคล	21

2.5	วิวัฒนาการของรัฐในการบัญญัติกฎหมายสัญญาชาติ	23
2.6	หลักการพื้นฐานของกฎหมายสัญญาชาติ	24
บทที่ 3	กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและสัญญาชาติ	27
3.1	กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับบุคคล	27
3.1.1	ปณิญาสาทกลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948	28
3.1.2	กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966	29
3.1.3	อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989	29
3.2	กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสัญญาชาติ	31
3.2.1	อนุสัญญาว่าด้วยปัญหาบางประการเกี่ยวกับการขัดกันแห่งกฎหมาย สัญชาติ ค.ศ.1930	31
3.2.2	อนุสัญญาเกี่ยวกับสถานะของบุคคลไร้รัฐ ค.ศ.1954	35
3.2.3	อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการลดการไร้รัฐ ค.ศ.1961	37
3.2.4	อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสัญชาติของหญิงที่สมรสแล้ว ค.ศ.1957	40
บทที่ 4	สัญชาติของบุคคลธรรมดา	42
4.1	การได้สัญชาติโดยการเกิด	43
4.1.1	หลักสายโลหิต	44
4.1.2	หลักดินแดน	44
4.2	การได้สัญชาติภายหลังการเกิด	46
4.2.1	การได้สัญชาติโดยการสมรส	47
4.2.2	การได้สัญชาติโดยการแปลงสัญชาติ	47
4.2.3	การได้สัญชาติกลับคืน	48
4.2.4	การได้สัญชาติเพราะการเปลี่ยนแปลงอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนของรัฐ	48
4.2.4.1	การเปลี่ยนแปลงอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนของรัฐทั้งหมด	48
4.2.4.2	การเปลี่ยนแปลงอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนของรัฐบางส่วน	49
4.3	ความแตกต่างระหว่างสถานะของสัญชาติที่ได้มาโดยการเกิดกับสัญชาติที่ได้มาภายหลังการเกิด	49

4.3.1 การใช้สิทธิในทางการเมืองของบุคคล	49
4.3.1.1 สิทธิในการเลือกตั้ง	50
4.3.1.2 สิทธิในการสมัครรับเลือกตั้ง	51
4.3.2 สิทธิในการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพบางอย่าง	53
4.4 การเสียสัญชาติ	54
4.5 การมีสัญชาติมากกว่าหนึ่งสัญชาติของบุคคล	56
บทที่ 5 กฎหมายภายในว่าด้วยสัญชาติไทยของบุคคลธรรมดา	59
5.1 วิวัฒนาการกฎหมายสัญชาติของไทย	59
5.1.1 สถานะของบุคคลก่อนมีการบัญญัติกฎหมายสัญชาติ	60
5.1.2 สถานะของบุคคลหลังมีการบัญญัติกฎหมายสัญชาติ	61
5.2 พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม	63
5.2.1 พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508	63
5.2.2 พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535	64
5.2.3 พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2535	66
5.2.4 พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551	67
5.2.5 พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2555	70
5.3 ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 พ.ศ.2515	72
บทที่ 6 การได้สัญชาติไทยโดยการเกิด	74
6.1 พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 มาตรา 7	74
6.1.1 มาตรา 7 เดิม	76
6.1.1.1 บิดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย	76
6.1.1.2 มารดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย	84
6.1.1.3 เกิดในราชอาณาจักรไทย	87
6.1.2 มาตรา 7 ปัจจุบัน	91
6.1.2.1 บิดาหรือมารดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย	92
6.1.2.2 เกิดในราชอาณาจักรไทย	96
6.1.3 ข้อยกเว้นที่บุคคลจะไม่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามมาตรา 7	99

6.1.3.1 บิดาหรือมารดาเป็นผู้มีสถานะพิเศษตามมาตรา 8	100
6.1.3.2 ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 พ.ศ.2515 ข้อ 2	104
6.1.3.3 เป็นบุคคลต้องห้ามตามมาตรา 7 ทวิ วรรคหนึ่ง	109
6.2 พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 มาตรา 23	114
6.3 พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 มาตรา 7 ทวิ วรรคสอง	119
6.3.1 การให้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป	121
6.3.1.1 กรณีตามข้อ 2 แห่งประกาศฯ	121
6.3.1.2 กรณีตามข้อ 3 แห่งประกาศฯ	123
6.3.2 การให้สัญชาติไทยเป็นการเฉพาะราย	124
6.3.3 วิธีการยื่นคำขอ	125
6.3.4 ผลของคำสั่งให้ได้สัญชาติไทย	125
บทที่ 7 การได้สัญชาติไทยภายหลังการเกิด	136
7.1 หญิงต่างด้าวขอถือสัญชาติไทยโดยการสมรส	137
7.1.1 ผู้ขอถือสัญชาติไทยเป็นหญิงต่างด้าว	137
7.1.2 ได้ทำการสมรสกับสามีผู้มีสัญชาติไทยโดยชอบด้วยกฎหมาย	138
7.1.2.1 เจือนไขที่หากฝ่าฝืนจะทำให้การสมรสเป็นโมฆะ	139
7.1.2.2 เจือนไขที่หากฝ่าฝืนจะทำให้การสมรสเป็นโมฆียะ	140
7.1.2.3 เจือนไขที่แม้ฝ่าฝืนก็ไม่มีผลต่อการสมรส	141
7.1.3 ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง	142
7.1.4 การอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ได้สัญชาติไทยเป็นดุลพินิจของรัฐมนตรี	142
7.1.5 ผลของการได้สัญชาติไทยโดยการสมรสของหญิงต่างด้าว	143
7.1.5.1 การได้สัญชาติไทยโดยการสมรสไม่ทำให้หญิงต่างด้าวเสียสัญชาติเดิม	143
7.1.5.2 หากภายหลังสามีเสียสัญชาติไทยไป ก็ไม่ทำให้หญิงเสียสัญชาติไทยตามไปด้วย	143
7.1.5.3 สัญชาติไทยของหญิงไม่เสียไป แม้ภายหลังการสมรสจะถูกศาลพิพากษาเพิกถอน หรือสิ้นสุดลงโดยประการอื่นใด	143
7.1.5.4 สัญชาติไทยของหญิงต่างด้าวโดยการสมรสอาจถูกถอนได้	144

7.1.5.5 สัญชาติไทยโดยการสมรสยอมเสียไปเมื่อหญิงแปลงสัญชาติเป็นคนต่างด้าว	144
7.1.5.6 สัญชาติไทยของหญิงต่างด้าวโดยการสมรสอาจสละได้	145
7.1.5.7 ถ้าสัญชาติไทยของหญิงต่างด้าวโดยการสมรสเสียไปอาจขอสัญชาติไทยกลับคืนได้	146
7.1.6 แนวทางประกอบการพิจารณาการขอถือสัญชาติไทยตามสามี	147
7.2 คนต่างด้าวขอแปลงสัญชาติไทย	149
7.2.1 การขอแปลงสัญชาติเพื่อตัวเอง	149
7.2.1.1 การแปลงสัญชาติไทยในเงื่อนไขธรรมดา	149
7.2.1.2 การแปลงสัญชาติไทยในเงื่อนไขพิเศษ	153
7.2.1.3 วิธีการขอแปลงสัญชาติ	155
7.2.1.4 ผลของการแปลงสัญชาติไทย	156
7.2.2 การขอแปลงสัญชาติเพื่อบุคคลอื่น	157
7.2.2.1 การขอแปลงสัญชาติให้กับบุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ	157
7.2.2.2 การขอแปลงสัญชาติเป็นไทยให้แก่บุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย	158
7.2.3 ผลของการแปลงสัญชาติไทย	160
7.3 คนต่างด้าวขอสัญชาติไทยกลับคืน	161
7.3.1 ชายหรือหญิงไทยที่ได้สละสัญชาติไทยเพราะสมรสกับคนต่างด้าว และได้ขาดจากการสมรสนั้น	161
7.3.2 ผู้ซึ่งมีสัญชาติไทยและได้เสียสัญชาติไทยตามบิดาหรือมารดา ขณะที่ตนยังไม่บรรลุนิติภาวะ	162
7.4 การได้สัญชาติไทยของคนไทยพลัดถิ่น	163
บทที่ 8 การเสียสัญชาติไทย	166
8.1 ผู้มีสัญชาติไทยซึ่งอาจถือสัญชาติของบิดาหรือมารดาได้ เมื่อได้รับใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว	167
8.2 การแปลงสัญชาติไทยเป็นคนต่างด้าว	168
8.3 การสละสัญชาติไทย	168
8.3.1 การสละสัญชาติไทยเพราะการสมรสกับคนต่างด้าว	169

8.3.2 การละสัญชาติไทยเพราะมีสองสัญชาติโดยการเกิด หรือผู้แทน โดยชอบธรรมขอแปลงสัญชาติไทยให้	170
8.3.3 การละสัญชาติไทยเพราะมีสองสัญชาติโดยวิธีอื่น หรือได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ	171
8.4 การถูกถอนสัญชาติ	172
8.4.1 การถอนสัญชาติไทยตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 พ.ศ.2515 ข้อ 1	172
8.4.2 การถอนสัญชาติไทยหญิงต่างด้าวที่ได้สัญชาติไทยโดยการสมรส	174
8.4.3 การถอนสัญชาติไทยบุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรโดยเหตุพิเศษ	175
8.4.4 การถอนสัญชาติไทยบุคคลที่ได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป หรือเป็นการเฉพาะราย	177
8.4.5 การถอนสัญชาติไทยบุคคลที่ได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ	178
บทที่ 9 บุคคลผู้มีได้มีสัญชาติไทย	180
9.1 คนต่างด้าว	181
9.1.1 ความหมายของคนต่างด้าว	181
9.1.2 สถานะของคนต่างด้าวในประเทศไทย	182
9.1.2.1 คนต่างด้าวที่เกิดและอาศัยอยู่ในประเทศไทย	182
9.1.2.2 คนต่างด้าวที่เข้ามาในประเทศไทยโดยชอบด้วยกฎหมาย	183
9.1.2.3 คนต่างด้าวที่เข้ามาในประเทศไทยโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย	185
9.1.2.4 คนต่างด้าวตามข้อสันนิษฐานของกฎหมาย	186
9.1.3 การจำกัดสิทธิของคนต่างด้าว	186
9.1.3.1 สิทธิในทางการเมือง	186
9.1.3.2 สิทธิในการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ	187
9.1.3.3 สิทธิในการถือครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน	198
9.1.3.4 สิทธิในการมีที่อยู่อาศัย	203
9.1.3.5 สิทธิอื่น ๆ ตามกฎหมาย	204
9.1.4 การเนรเทศคนต่างด้าว	204
9.1.4.1 บุคคลที่ถูกเนรเทศได้	204
9.1.4.2 วิธีเนรเทศคนต่างด้าว	206

9.2 คนไร้สัญชาติ (Nationality-less Person)	207
9.3 คนไร้รัฐ (Stateless Person)	210
9.4 คนไทยพลัดถิ่น	211
9.5 ผู้ลี้ภัย (Refugee)	213
9.6 ผู้ที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร	213
9.7 คนไร้รากเหง้า	213
9.8 ชนกลุ่มน้อย (Minority Group) และกลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic Group)	219
บทที่ 10 สัญชาติของนิติบุคคล เรือ และอากาศยาน	222
10.1 สัญชาติของนิติบุคคล	223
10.1.1 แนวความคิดเกี่ยวกับสัญชาติของนิติบุคคล	223
10.1.1.1 แนวความคิดว่านิติบุคคลควรมีสัญชาติ	223
10.1.1.2 แนวความคิดว่านิติบุคคลไม่ควรมีสัญชาติ	225
10.1.2 ทฤษฎีการถือสัญชาติของนิติบุคคล	225
10.1.2.1 ทฤษฎีสถานที่ก่อตั้ง (L'incorporation)	227
10.1.2.2 ทฤษฎีสถานที่ตั้งแห่งใหญ่ของนิติบุคคล (Siège Sociale)	227
10.1.2.3 ทฤษฎีศูนย์กลางการแสวงหาประโยชน์ (La theorie du lieu d'exploitation)	228
10.1.2.4 ทฤษฎีการควบคุม (Le controle)	228
10.1.3 การให้สัญชาตินิติบุคคลในประเทศไทย	229
10.2 สัญชาติของเรือ	233
10.2.1 สัญชาติของเรือตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ	233
10.2.2 สัญชาติของเรือตามหลักกฎหมายไทย	235
10.3 สัญชาติของอากาศยาน	236
10.3.1 สัญชาติของอากาศยานตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ	237
10.3.2 สัญชาติของอากาศยานตามหลักกฎหมายไทย	237
ดัชนีค้นคำ	242
บรรณานุกรม	245
ประวัติผู้เขียน	251